

HRVATSKA NARODNA BANKA

Na temelju članka 120. stavka 2. Zakona o platnom prometu («Narodne novine», br. 133/2009. i 136/2012.) i članka 42. stavka 3. točke 13. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci («Narodne novine», br. 75/2008. i 54/2013.) Savjet Hrvatske narodne banke donosi

ODLUKU

O PRAVILIMA RADA NACIONALNOGA KLIRINŠKOG SUSTAVA

Predmet Odluke

Članak 1.

Ovom Odlukom propisuju se pravila rada Nacionalnoga klirinškog sustava (u nastavku teksta: NKS), i to:

1. sudionici u NKS-u i uvjeti za sudjelovanje u NKS-u,
2. način izvršenja obračuna platnih transakcija u NKS-u i
3. standardizirani postupci i pravila za obradu i obračun platnih transakcija u NKS-u.

Sudionici u NKS-u

Članak 2.

Sudionici u NKS-u (u nastavku teksta: sudionici) mogu biti:

1. Hrvatska narodna banka (u nastavku teksta: HNB),
2. kreditne institucije (banke i štedne banke) sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koje su dobile odobrenje za rad od HNB-a,
3. podružnice kreditnih institucija iz trećih država koje su od HNB-a dobile odobrenje za osnivanje podružnice kreditne institucije iz treće države,
4. podružnice kreditnih institucija iz drugih država članica Europske unije za koje su njihova nadležna tijela dostavila obavijest HNB-u o osnivanju podružnice u Republici Hrvatskoj i
5. Hrvatska banka za obnovu i razvitak.

Opis NKS-a

Članak 3.

(1) NKS je platni sustav za obračun platnih transakcija u kunama između njegovih sudionika.

(2) Platne transakcije iz stavka 1. ovog članka jesu platne transakcije kreditnih transfera i izravnih terećenja koje izvršavaju sudionici u svrhu provođenja plaćanja samih sudionika ili njihovih korisnika platnih usluga u skladu s ugovorom iz članka 7. stavka 1. ove Odluke.

Status sudionika u NKS-u

Članak 4.

(1) Sudionik prema svom statusu može biti:

1. neposredni sudionik u NKS-u (u nastavku teksta: neposredni sudionik) ili
2. posredni sudionik u NKS-u (u nastavku teksta: posredni sudionik).

(2) Neposredni sudionik je institucija iz članka 2. ove Odluke koja preko svoga obračunskog računa otvorenog u NKS-u sudjeluje u obračunu u NKS-u.

(3) Posredni sudionik je institucija iz članka 2. ove Odluke koja je u ugovornom odnosu s neposrednim sudionikom na osnovi kojega je tom posrednom sudioniku omogućen obračun platnih transakcija u NKS-u preko obračunskog računa neposrednog sudionika.

Obračun i konačnost platnih transakcija u NKS-u

Članak 5.

(1) Obračun platnih transakcija u NKS-u obavlja se na neto multilateralnom načelu, izračunom dugovanja i potraživanja sudionika na temelju platnih transakcija zadanih na obračun u NKS-u.

(2) Obračun platnih transakcija u NKS-u obavlja se preko obračunskih računa neposrednih sudionika u obračunskim ciklusima tijekom obračunskog dana prema Terminskom planu obračuna u NKS-u iz članka 13. ove Odluke.

(3) Obračun platnih transakcija obavlja se do visine raspoloživih novčanih sredstava na obračunskim računima neposrednih sudionika.

(4) Raspoloživa novčana sredstva na obračunskom računu neposrednog sudionika čini iznos novčanih sredstava na obračunskom računu neposrednog sudionika uvećan za iznos limita koji predstavlja dopušteno negativno stanje na obračunskom računu neposrednog sudionika. Limit na obračunskom računu neposrednog sudionika određuje se u skladu s člankom 11. ove Odluke.

(5) Obračun platnih transakcija preko obračunskih računa neposrednih sudionika tijekom jednoga obračunskog ciklusa konačan je nakon završetka toga obračunskog ciklusa.

Upravitelj NKS-a

Članak 6.

(1) Upravitelj NKS-a je Financijska agencija (u nastavku teksta: Fina).

(2) Fina je dužna:

1. osiguravati svakodobno sigurno i stabilno funkcioniranje NKS-a u skladu s načelima za financijske infrastrukture i ostalim međunarodno prihvaćenim standardima,
2. provoditi obračun preko obračunskih računa neposrednih sudionika u skladu s odredbama ove Odluke i uputama iz članka 18. ove Odluke,
3. davati podatke neposrednim sudionicima o obračunu u NKS-u,
4. onemogućiti obračun platnih transakcija na teret i u korist odnosno na teret posrednog sudionika u skladu s obaviješću HNB-a iz članka 10. stavka 5. ove Odluke odmah nakon primitka te obavijesti,
5. izvijestiti sudionike u slučaju otvaranja postupka zbog insolventnosti u skladu sa zakonom kojim se uređuje konačnost namire u platnim sustavima,
6. izvijestiti HNB i neposredne sudionike u slučaju poteškoća u obračunu platnih transakcija u NKS-u i
7. omogućiti sudionicima testiranje sudjelovanja u obračunu u NKS-u.

Ugovorni odnosi

Članak 7.

(1) Neposredni sudionik i Fina sklapaju ugovor kojim uređuju međusobna prava i obveze koje proizlaze iz sudjelovanja u NKS-u te vrste platnih transakcija iz članka 3. stavka 2. ove Odluke koje se za tog sudionika obračunavaju u NKS-u.

(2) Posredni sudionik uređuje uvjete pod kojima preko neposrednog sudionika sudjeluje u obračunu u NKS-u sklapanjem ugovora s tim neposrednim sudionikom.

(3) Neposredni sudionik koji sklopi ugovor iz stavka 2. ovog članka dužan je o tome odmah poslati pisanu obavijest Fini.

(4) Neposredni sudionik dužan je o prestanku važenja ugovora iz stavka 2. ovog članka poslati pisanu obavijest Fini najmanje trideset dana prije prestanka ugovora.

(5) Otkazni rok ugovora iz stavka 1. i stavka 2. ovog članka ne može biti kraći od trideset dana.

Uključenje sudionika u NKS

Članak 8.

- (1) Fina je dužna odmah obavijestiti HNB o svakom potpisanom ugovoru iz članka 7. stavaka 1. i 2. ove Odluke.
- (2) Fina je dužna prije uključenja ili promjene statusa svakoga pojedinog sudionika provesti testiranje sudjelovanja tog sudionika. Testiranje obuhvaća provjeru svih funkcionalnosti povezanih sa sudjelovanjem tog sudionika u obračunu u NKS-u.
- (3) Nakon uspješno provedenog testiranja Fina je dužna HNB-u dostaviti obavijest o provedenom testiranju sudjelovanja sudionika u obračunu u NKS-u.
- (4) HNB će na osnovi dostavljene obavijesti iz stavka 3. ovog članka odrediti datum uključenja sudionika u NKS.
- (5) Fina je dužna obavijestiti ostale sudionike o nazivu i datumu uključenja novog sudionika u obračun u NKS-u te o vrsti platnih transakcija koje će se za tog sudionika obračunavati u NKS-u najmanje petnaest dana prije datuma iz stavka 4. ovog članka.

Isključenje sudionika iz NKS-a

Članak 9.

- (1) Fina će isključiti iz NKS-a:
 1. sudionika iz članka 2. točaka 2., 3. i 4. ove Odluke nakon primitka obavijesti HNB-a da je nad tim sudionikom otvoren stečajni postupak, postupak zbog insolventnosti s posljedicom trajne zabrane plaćanja ili postupak likvidacije,
 2. sudionika iz članka 2. točke 5. u skladu sa zakonom kojim je reguliran taj sudionik i
 3. sudionika kojem je prestao ugovor iz članka 7. stavka 1. ili 2. ove Odluke, osim u slučaju promjene statusa.
- (2) Obavijest iz stavka 1. točke 1. ovog članka HNB šalje Fini odmah nakon saznanja o tim događajima, osim u slučaju pokretanja postupka redovne likvidacije, kad obavijest šalje na dan isključenja sudionika iz Hrvatskog sustava velikih plaćanja (u nastavku teksta: HSVP).
- (3) Fina isključuje iz NKS-a sudionika na kraju obračunskog dana u NKS-u u kojem je primila obavijest iz stavka 1. točke 1. ovog članka odnosno saznala za razlog isključenja iz stavka 1. točaka 2. i 3. ovog članka.
- (4) O prestanku ugovora iz članka 7. stavaka 1. ili 2. ove Odluke Fina je dužna obavijestiti HNB najmanje trideset dana prije prestanka ugovora, a ako to nije moguće, odmah nakon saznanja.
- (5) O prestanku ugovora iz članka 7. stavka 1. ove Odluke Fina je dužna obavijestiti posrednog sudionika koji sudjeluje u NKS-u preko toga neposrednog sudionika najmanje trideset dana prije prestanka ugovora, a ako to nije moguće, odmah nakon saznanja.

(6) U slučaju isključenja neposrednog sudionika preko kojega u NKS-u sudjeluje posredni sudionik iz NKS-a se isključuje i taj posredni sudionik.

(7) U slučaju isključenja neposrednog sudionika Fina zatvara obračunski račun toga neposrednog sudionika.

(8) O provedenom isključenju sudionika iz NKS-a Fina izvješćuje HNB.

Posebna uloga HNB-a u NKS-u

Članak 10.

(1) HNB određuje limite na obračunskim računima neposrednih sudionika u skladu s člankom 11. ove Odluke i obavlja poslove agenta za namiru NKS-a u skladu s člankom 12. ove Odluke.

(2) HNB onemogućuje obračun platnih transakcija na teret i u korist obračunskog računa neposrednog sudionika iz članka 2. točaka 2. i 3. ove Odluke u slučaju:

a) donošenja odluke Savjeta HNB-a o podnošenju prijedloga za otvaranje stečajnog postupka nad tim sudionikom,

b) objave trenutka nastupa pravnih posljedica podnošenja prijedloga Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka za otvaranje stečajnog postupka nad tim sudionikom ili

c) donošenja odluke HNB-a o pokretanju postupka prisilne likvidacije tog sudionika.

(3) HNB onemogućuje obračun platnih transakcija na teret i u korist odnosno samo na teret obračunskog računa neposrednog sudionika iz članka 2. točke 4. ove Odluke odmah nakon primitka obavijesti nadležnog tijela druge države članice o pokretanju postupka zbog insolventnosti s posljedicom zabrane plaćanja.

(4) HNB onemogućuje obračun platnih transakcija na teret obračunskog računa neposrednog sudionika iz članka 2. točaka 2. i 3. ove Odluke u slučaju primitka odluke suda ili naloga Fine kojima se privremeno zabranjuje plaćanje na teret računa tog sudionika.

(5) HNB bez odgađanja obavještava Finu o potrebi onemogućavanja obračuna platnih transakcija na teret i u korist odnosno na teret posrednog sudionika iz članka 2. točaka 2., 3. i 4. u sljedećim slučajevima:

a) donošenja odluke Savjeta HNB-a o podnošenju prijedloga za otvaranje stečajnog postupka nad posrednim sudionikom,

b) donošenja odluke HNB-a o pokretanju postupka prisilne likvidacije toga posrednog sudionika,

c) podnošenja prijedloga Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka za otvaranje stečajnog postupka nad posrednim sudionikom,

d) primitka odluke suda ili naloga Fine kojima se privremeno zabranjuje plaćanje na teret posrednog sudionika,

e) primitka obavijesti nadležnog tijela druge države članice o pokretanju postupka zbog insolventnosti čija je posljedica zabrana plaćanja u korist i na teret odnosno samo na teret posrednog sudionika, a Fina odmah postupa po takvoj obavijesti.

(6) HNB ponovno omogućuje obračun platnih transakcija neposrednog sudionika koji je onemogućio prema stavcima 2., 3. i 4. ovog članka čim sazna za prestanak razloga za onemogućavanje obračuna.

(7) HNB bez odgađanja obavještava Finu o potrebi ponovnog omogućavanja obračuna platnih transakcija posrednog sudionika koji je bio onemogućen u skladu sa stavkom 5. ovog članka čim sazna za prestanak razloga za onemogućavanje obračuna, a Fina odmah postupa po takvoj obavijesti.

(8) Za poslove iz stavka 1. ovog članka HNB obračunava naknadu Fini, u skladu s propisanim naknadama HSVP-a.

Limit na obračunskom računu

Članak 11.

(1) Limit na obračunskom računu neposrednog sudionika određuje HNB.

(2) HNB određuje limit na obračunskom računu neposrednog sudionika u visini iznosa novčanih sredstava koji neposredni sudionik izdvaja kod HNB-a za potrebe osiguranja pokrića obračuna u NKS-u.

(3) Novčana sredstva za osiguranje pokrića obračuna u NKS-u uplaćuju se na račun HNB-a u HSVP-u, u skladu s propisanim pravilima rada HSVP-a.

(4) HNB može tijekom obračunskog dana promijeniti limit na obračunskom računu neposrednog sudionika.

Namira obračuna izvršenog u NKS-u

Članak 12.

(1) HNB, kao agent za namiru NKS-a provodi namiru konačnih neto pozicija na obračunskim računima neposrednih sudionika na računima tih sudionika u HSVP-u na temelju podataka koje mu dostavlja Fina, a u skladu s Terminskim planom obračuna u NKS-u iz članka 13. ove Odluke i pravilima rada HSVP-a.

(2) HNB izvješćuje Finu o provedenoj namiri iz stavka 1. ovog članka.

Terminski plan obračuna u NKS-u

Članak 13.

(1) Obračun platnih transakcija u NKS-u obavlja se u skladu s Terminskim planom obračuna u NKS-u.

(2) Terminski plan obračuna u NKS-u određuje vrijeme:

1. početka obračunskog dana u NKS-u,
2. početka i kraja svakoga obračunskog ciklusa u NKS-u,
3. određivanja limita na obračunskim računima neposrednih sudionika,
4. dostave HNB-u konačnih neto pozicija na obračunskim računima neposrednih sudionika radi provođenja namire,
5. kraja obračunskog dana u NKS-u i
6. drugih aktivnosti povezanih s obračunom platnih transakcija u NKS-u.

(3) U slučaju tehničkih problema koji sprječavaju provedbu obračuna u skladu s propisanim Terminskim planom obračuna u NKS-u moguće je:

1. produžiti obračunski dan i provesti kasniju namiru konačnih neto pozicija na obračunskim računima neposrednih sudionika od vremena uređenih Terminskim planom obračuna u NKS-u, uz prethodnu suglasnost HNB-a,
2. neto pozicije na obračunskim računima neposrednih sudionika koje su rezultat obračuna posljednjega završenog obračunskog ciklusa unutar obračunskog dana u NKS-u namiriti kao konačne, uz prethodnu suglasnost HNB-a. Obračun platnih transakcija izvršen nakon takvoga posljednjeg završenog obračunskog ciklusa smatra se nevažećim, a platne transakcije smatraju se odbijenima.

(4) Fina donosi Terminski plan obračuna u NKS-u uz suglasnost HNB-a.

Prioriteti platnih transakcija

Članak 14.

Neposredni sudionik može odrediti prioritet izvršenja platne transakcije u skladu s uputama iz članka 18. ove Odluke.

Datum valute

Članak 15.

(1) Datum valute u smislu ove Odluke jest datum obračunskog dana na koji platna transakcija zadana na obračun u NKS-u treba biti obračunata. Datum valute određuje neposredni sudionik pri zadavanju platne transakcije, upisom datuma na koji platna transakcija treba biti obračunata u NKS-u.

(2) Tijekom obračunskog dana u NKS-u izvršavaju se samo one platne transakcije koje kao oznaku datuma valute imaju upisan datum toga obračunskog dana.

(3) Neposredni sudionik može zadavati platne transakcije s upisanim budućim datumom valute u skladu s uputama iz članka 18. ove Odluke.

(4) Neposredni sudionik može opozvati platne transakcije iz stavka 3. ovog članka u skladu s uputama iz članka 18. ove Odluke.

Platne transakcije u redu čekanja

Članak 16.

(1) Platne transakcije za koje nema raspoloživih novčanih sredstava na obračunskom računu neposrednog sudionika evidentiraju se tijekom obračunskog dana u redu čekanja do osiguranja raspoloživih novčanih sredstava, a najdulje do kraja obračunskog dana. Na kraju obračunskog dana platne transakcije iz reda čekanja smatraju se odbijenima i vraćaju se neposrednom sudioniku koji ih je zadao.

(2) Platne transakcije iz reda čekanja obračunavaju se prema redosljedju evidentiranja u red čekanja.

(3) Neposredni sudionik NKS-a na teret čijeg su obračunskog računa platne transakcije zadane može promijeniti prioritet izvršenja i može opozvati platnu transakciju iz reda čekanja.

Trenutak prihvata i neopozivosti platne transakcije

Članak 17.

Platna transakcija u NKS-u prihvaćena je i neopoziva, u smislu zakona kojim se uređuje konačnost namire u platnim sustavima, od trenutka kada je obračunata na obračunskom računu neposrednog sudionika.

Operativni postupci NKS-a

Članak 18.

Fina donosi upute kojima se uređuju:

1. način i tehnički uvjeti izvršenja platnih transakcija,
3. postupci informiranja sudionika,
4. razmjena (dostava i preuzimanje) podataka povezanih sa sudjelovanjem u NKS-u,
5. način pristupa NKS-u,
6. postupci u izvanrednim situacijama koje uzrokuju poteškoće u radu NKS-a i kojima se osigurava neprekidnost poslovanja,
7. ostali operativni poslovi povezani sa sudjelovanjem u NKS-u i
8. zaštita podataka od zlouporabe u NKS-u.

Treća strana

Članak 19.

Neposredni sudionik može povjeriti trećoj strani obavljanje aktivnosti povezanih s dostavljanjem platnih transakcija na obračun u NKS-u i preuzimanjem podataka o obračunu u NKS-u kao i drugih aktivnosti povezanih sa sudjelovanjem u obračunu u NKS-u.

Cjenik NKS-a

Članak 20.

Fina donosi cjenik NKS-a.

Završne odredbe

Članak 21.

(1) Danom stupanja na snagu ove Odluke prestaje važiti Odluka o pravilima rada Nacionalnoga klirinškog sustava («Narodne novine», br. 55/2011., 71/2013. i 20/2014.).

(2) Terminski plan donesen na temelju Odluke iz stavka 1. ovog članka ostaje na snazi.

Stupanje na snagu

Članak 22.

Ova Odluka objavljuje se u «Narodnim novinama», a stupa na snagu 6. lipnja 2016.

O. br. 817/2016.

Zagreb, 11. svibnja 2016.

Zamjenjuje predsjednika
Savjeta Hrvatske narodne
banke zamjenik guvernera
Hrvatske narodne banke

Relja Martić, v. r.